



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. II. An divina Providentia essentialiter consistat in actu intellectûs aut
voluntatis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

malorum providentiam habet, longè tamen di-
versam; boni enim sub ordine divinæ bonitatis
& misericordie continentur, & ad divinæ hæ-
reditatis participationem ordinantur & desti-
nantur: mali verò, præcisè quâ mali, ita conti-
nentur: intra ambitum divinæ providentiæ,
quod decedentes ab ordine bonitatis & miseri-
cordie, incidunt intra ordinem divinæ justitiæ,
nec ordinantur in bonum proprium, sed in bo-
num electorum, & in manifestationem divinæ
justitiæ, pro cuius explicatione & elucidatione.
Sciendum est, totum ambitum divinæ provi-
dentie duplici ordine contineri, ordine scilicet
misericordie & justitiæ: ut enim dicitur Psa-
l. *simil loquutus est Deus, duo hæc adivi, quia
tuus factus est, & tibi Domine misericordia.* Quia
ergo Deus potentiam habet, hominem è nihilo
producit, quia misericors, illum mox ad vitam
æternam ordinavit, sicque ordinatum, suavi-
terque lux zephiro & motione, ad bonum sem-
per inclinavit, quousque à benigno illo & gra-
tioso ordine misericordie decedit per pecca-
tum. Prius itaque extitit intra ordinem miseri-
cordie: ubi autem ab illo decedit per inordi-
nationem peccati, Deus (ut loquitur S. Tho-
mas) inordinationem illam inordinatam non reli-
quit; mox enim ordinatus est homo peccator
ad penam, ad manifestandum Dei justitiam,
juxta illud ad Roman. 9. *Deus volens ostendere iram,
et iram facere potentiam suam, sustinuit in multa
patientia vasa iræ apta in interitum, &c.* Et quia
peccatores per peccatum servi fiunt, ac divinæ
providentiæ serviunt, non ut liberi, sed ut servi,
idèd sicut opera servorum in familia, ordinantur
ad utilitatem filiorum, inferiora ad bonum su-
periorum, & res omnes corporeæ ad utilitatem
hominis, sic & ipsi mali ordinantur in bonum
electorum. Hinc Augustinus de agone Chri-
stiano cap. 7. *Ex hoc (inquit) admonemur, ut totâ
voluntate serviamus Domino nostro, quoniam justus
liberaliter servit, injustus autem compeditus servit,
omnes tamen divinæ providentiæ serviunt; sed alii
obediunt tanquam filii, & faciunt cum ea quod bonum
est; alii ligantur tanquam servi, & fit de eis quod
psalmus est, &c.* Quibus verbis duplicem indicat
ordinem divinæ providentiæ, unum in quo
boni tanquam filii sponte tendunt ad partici-
pationem divinæ bonitatis, & circa illos nihil ex-
ecretur nisi misericordia; alterum in quo mali
tanquam servi, & rebelles voluntati Domini,
ad penam destinantur, & super illos exercetur
divina justitia; & sicut servi non laborant prop-
ter se, sed propter filios familia, ita nec ordinan-
tur mali ad bonum aliquod proprium, sed ad
bonum aliorum, justorum scilicet. Unde idem
Augustinus in de Genesi ad litteram cap. 6. de
reprobis ait: *Num quia præfati sunt, idèd creaturæ mi-
serie debuerunt? Habent enim & ipsi locum suum,
quem in rebus implent pro utilitatibus sanctorum.*
Hujus duplicis ordinis meminit D. Thomas
suprà quæst. 19. art. 6. ubi hæc habet: *Quod re-
cedere videtur à divina voluntate, secundum
bonum ordinem, relabitur in ipsam secundum alium;
sicut peccator, qui quantum est in se, recedit à divina
voluntate peccando, incidit in ordinem divinæ volun-
tatis, dum per ejus justitiam punitur, Et quæst. 5. de
verit. art. 7. supponens homines ita dirigi à di-
vina providentiâ & ordinari in finem, quod ipsi
se ipsos dirigant & ordinent ad illum; hoc est
ita, ipsi provideri, quod & ipsi providentes
sunt, secundum quod ipsi diversimodè se habent pro-*
Toni. I.

A videndo, diversimodè eis providetur à Deo, inquit S.
Thomas: *Sic enim rectum ordinem in providendo ser-
vant, & in eis divina providentiâ ordinem servat hu-
mane dignitati congruum, ut scilicet eis nihil eveniat,
quod in eorum bonum non cedat, secundum illud ad
Roman. 8. Diligentibus Deum omnia cooperantur in
bonum. Si autem providendo ordinem non servant,
quod congruit rationali creature, sed provideant se-
cundum modum brutorum animalium, etiam divi-
na providentiâ de eis ordinabit secundum ordinem
qui brutis competit, ut scilicet ea que in eis vel bona
vel mala sunt, non ordinentur in bonum eorum pro-
prium, sed in bonum aliorum, secundum quod in Psa-
lmo dicitur: Homo cum in honore esset, non intellexit,
comparatus est jumentis insipientibus, & similis
factus est illis.* Hæc D. Thomas: ex quibus plen-
tissimè solvitur argumentum propositum, &
explicatur modus quo mali subduntur divinæ
providentiæ.

ARTICULUS II.

An divina providentiâ essentialiter consistat in
actu intellectus aut voluntatis?

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ?

Notandum primò: quod licet Deus in seip-
so simplicissimus sit, in eo tamen cum fun-
damento in re distingui plures actus ex parte
intellectus & voluntatis, pro varietate obje-
ctorum, & modi tendendi in illa, præintelligen-
do unum alteri, non quod re ipsa aliquis sit prior,
vel antecedens, sed quia est fundamentum ut à
nobis prius intelligatur; ita ut si per impossibile
inter illos esset ponenda distinctio, unus deberet
præcedere, & esse causa alterius. Sic affectus,
intellectum priorem esse voluntate, & intelle-
ctionem volitione; & inter ipsos actus intelle-
ctus, cognitionem causæ, cognitionem effectus,
& necessariam liberâ: inter actus verò volunta-
tis, volitionem vel intentionem finis, volitione
& electione mediorum; & morem naturalem
& necessarium, amorem libero.

Notandum secundò, ad providentiâ quin-
que actus concurrere. Primus est volitio sive in-
tentio finis, hæc enim est quæ movet ad electio-
nem mediorum. Secundus est cognitio medio-
rum proportionatorum. Tertius est consilium,
seu judicium eorum. Quartus est electio. Quin-
tus denique est imperium, executio enim jam
præsupponit providentiâ ejus quod executio-
ni mandatur.

Notandum tertio, quod cum providentiâ sit
pars prudentiæ, quæ versatur circa media: de
primo actu, qui est volitio sive intentio finis,
non potest esse difficultas, an in illo consistat
formaliter ratio providentiæ: certum est enim,
quod ille actus solum se habet antecedenter,
quia ex volitione finis movetur quis ad eligenda
media. Certum est etiâ, quod providentiâ,
cum sit ratio practica, non consistit in aliquo
actu intellectus speculativi, & per consequens
ex parte actuum intellectus, solum manet du-
bium de actibus practicis: quales sunt consi-
lium, judicium, & imperium. De actibus verò
voluntatis, solum est difficultas, an consistat in
electione mediorum; His præmissis.

Rrr 3 Circa

In Bibli
hæc

49. Circa propositam difficultatem magna est sententiarum diversitas. Prima tenet providentiam essentialiter consistere in actu voluntatis, quo, supposita volitione efficaci finis, & cognitione mediolorum congruentium ad ejus consecutionem, eligit illa, & proponit executioni mandare. Haec sententia tribuitur Scoto in 1. dist. 40. quaest. 1. D. Bonaventura ibidem art. 1. qu. 1. Aureolo, Gregorio, & aliis, quos referunt & sequuntur Suarez lib. 1. de essentia praedestinationis cap. 27. & Vazquez hic disp. 37. cap. 3.

Secunda sententia est quorundam Recentiorum, dicentium providentiam utrumque actum, tam intellectus, quam voluntatis, formaliter includere:

Tertia docet illam esse actum iudicii antecedentem electionem mediolorum. Ita Durandus in 1. dist. 39. quaest. 3. Molina in praesenti disp. 1. & quaest. 23. art. 1. disp. 2. Lessius, Arrubal, aliique Recentiores.

Ultima denique sententia, quae est D. Thomae hic art. 1. & quaest. sequenti art. 2. omniumque discipulorum ejus, asserit providentiam formaliter & in recto consistere in actu intellectus practici, qui dicitur imperium, sequiturque ad intentionem finis, & electionem mediolorum.

§. II.

Rejiciuntur tres prima sententia, & quarta statuitur.

Dico primò, providentiam non consistere essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus; licet actum voluntatis connotet, & praesupponat. Ita D. Thomas hic art. 1. ad 3. ubi dicit: *Providentia est in intellectu, praesupponit tamen voluntatem finis.*

50. Probatur primò conclusio ex SS. Patribus. Nam D. Dionysius de divinis nominibus cap. 2. ait: *Deitas prospicit cuncta, providentia mirabili:* Sed prospicere est actus intellectus: Ergo & providentia. Item Boëtius lib. 4. consol. profa 6. *Modus, inquit, rerum, cum ipsa divina intelligentia puritate conspiciatur, providentia nominatur.* Et paulò inferius: *Providentia est ipsa divina ratio, in summo Principe constituta, quae omnia disponit.* Idem docet Augustinus lib. 33. quaestionum, quaest. 31.

51. Probatur secundò ratione. Providentia est pars prudentiae, ut docet S. Thomas hic art. 1. & 2. 2. quaest. 49. art. 6. Sed prudentia est formaliter in intellectu, est enim virtus intellectualis, ut patet ex Aristotele 3. Ethic. cap. 6. ubi numerat quinque virtutes intellectuales: scilicet intellectum, sapientiam, scientiam, prudentiam, & artem: Ergo providentia non consistit formaliter in actu voluntatis.

52. Probatur tertio: Providentia, ut docet S. Thomas hic art. 1. & constat ex definitione Boëtii supra tradita, est ordinatio rerum in finem: Sed ordinatio unius ad alterum, proprium est opus intellectus, ut ostendit Cajetanus 1. 2. qu. 17. art. 1. & patet, nam est quadam unius cum altero collatio, quae solo intellectu fieri potest, unde Aristoteles 2. Metaph. cap. 2. dicit, *Sapientia est ordinare:* Ergo providentia non consistit essentialiter in actu voluntatis, sed intellectus. Quod potest confirmari ex ipsa Ethimologia nominis: providere enim, ut docet Boëtius, idem est ac procul videre quae sunt faciendae: Sed videre intellectus est, & non voluntatis: Ergo &

*Lib. 5
de con
solus.*

A providentia. Vide D. Thomam 2. 1. quaest. 45. art. 6.

Dico secundò: Providentia non importat aequo actum intellectus & voluntatis.

Probatur primò ex D. Thomae quaest. 5. de veritate. art. 1. d. g. *Providentia includit & scientiam & voluntatem, sed tamen essentialiter in cognitione manet, non quidem speculari, sed practica.*

Probatur secundò: Providentia, ut supra dicebamus, est pars prudentiae: Sed prudentia est necessaria ad actum voluntatis supponat, ad aequitatem tamen in actu intellectus consistit: Ergo & providentia.

Probatur tertio: Providentia consistit essentialiter in actu imperii, ordinante creaturas in finem, ut ostendemus conclusione sequenti: Sed actus imperii est elicitive ab intellectu, licet praesupponat electionem voluntatis, eamque connotet, ut docet D. Thomas 1. 2. quaest. 17. art. 1. & sequentibus: Ergo & providentia.

Addunt aliqui cum Gonzalez hic, quòd cum providentia sit unicum simplex attributum ab Deo, non potest importare in recto actus diversarum potentiarum, sed solum unum in recto, & alium in obliquo & de connotato. Sed haec ratio non placet, quia, ut inquit D. Thomas hic art. 1. ad 3. *Si providentia ex aequali respiceret voluntatem & intellectum, hoc esset absque detrimento divinae simplicitatis, cum voluntas & intellectus in Deo sint idem.*

Dico tertio, providentiam non consistere formaliter in actu iudicii antecedente electionem, sed in actu imperii, qui ad illam subsequitur.

Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Providentia, ut supra dicebamus, est principalis pars prudentiae: Sed actus principalis prudentiae est imperium, ut docet Aristoteles 6. Ethic. cap. 9. dicens, *Prudentia practica est, finem enim ipsius est, quodnam sit agendum aut non agendum praecipere.* Ergo providentia in actu imperii essentialiter consistit. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 1. *Praecipere de ordinandis in finem quorum rectam rationem habet, competit Deo: secundum illud Psalmi, praecipere posuit & non praeribit; & secundum hoc competit Deo ratio providentia.*

Dices, imperium non distingui realiter in nobis, nec proinde virtualiter in Deo, à iudicio practico, sed esse ipsum iudicium antecedente electionem, ut per illam confirmatum, seu ut virtualiter in ea perseverans.

Sed contra: Aristoteles 6. Ethic. cap. 12. & D. Thomas 1. 2. quaest. 57. art. 6. & 2. 2. qu. 1. art. 1. docent quòd licet iudicium pertineat ad partem prudentiae quae antecedit, & dicitur iudicativa distinguitur ab imperio, quod magis essentialiter & formaliter est actus prudentiae. Unde D. Thomas 1. 2. quaest. 17. art. 3. ad 1. *Post determinationem consilii quae est iudicium rationis, voluntas eligit, & post electionem, ratio imperat ei per quod agendum est quod eligitur, & tunc demum voluntas alius incipit uti, exequendo imperium rationis.* Quibus verbis aperte docet, imperium esse actum in nobis realiter distinctum à iudicio antecedente electionem, & ad eam subsequi. Ratio etiam id suadet: Nam illi actus, iudicium scilicet & imperium, pertinent ad distinctas species in genere moris, & opponuntur distinctis virtutibus & peccatis: Ergo sunt diversi actus. Consequentia patet. Antecedens probatur. Nam iudicium pertinet ad virtutem iudicativam, cui opponitur inconsideratio, & ignorantia: imperium vero ad

E praecip-

preceptivam, cui opponitur negligentia, & in-
constantia.

Probat secundò conclusio: ut enim ostendimus Tractatu sequenti, prædestinatio qua est specialis providentia quam Deus habet de electis, in ordine ad vitam æternam, non consistit in actu iudicii antecedente electionem, sed in actu imperii, qui ad illam subsequitur. Quia prædestinatio est ordinatio efficax mediatorum, quibus electi vitam æternam infallibiliter consequuntur. Sive, ut ait Augustinus, *Est præparatio mediatorum, quibus certissime liberantur quicumque liberantur.* Iudicium autem antecedens electionem, etiam ut per illum confirmatum, non est ordinatio efficax mediatorum, sed solum imperium ad ipsam electionem subsequens. Quod ut fiat evidenti.

Notandum est ex D. Thoma 1. 2. quaest. 17. art. 4. voluntatem habere duplicem habitudinem ad finem. Prima est volendi illum: secunda est tendentiam ad ejus consecutionem in se. Prima habitudo terminatur & completur in actu electionis, quo voluntas, supposito iudicio de mediatorum convenientia, & intentione finis, deget media congruentia ad ejus consecutionem. Secunda verò habitudo subsequitur ad primum, & incipit ab actu imperii, quo voluntas in exercitio movetur ad applicandum se, & potentias executivas, ad executionem mediatorum, & affectionem finis, ut ibidem explicat Cajetanus. Providentia ergo quam Deus habet in salvandi Petrum, non consistit formaliter in electione Petri, nec in electione & approbatione mediatorum congruentium ad salutem consequendam; sed præsuppositis electione & electione, pertinentibus ad primam habitudinem voluntatis ad objectum voluntatis, consistit in ordinatione efficaciter illorum, pertinente ad secundam habitudinem, qua voluntas tendit ad consecutionem finis intenti, per executionem mediatorum electorum. Unde non consistit in actu iudicii de medijs eligendis, etiam approbatis per electionem, sed in actu imperii consecuto ad illam. Nam iudicium illud de medijs eligendis, etiam ut approbatis per voluntatem, non habet esse efficaciam, cum non pertineat ad secundam habitudinem voluntatis, ad quam pertinet providentia, ut explicatum est.

§. III.

Præcipue objectiones solvuntur.

Obijciunt primò Adversarii Damascenus libro 2. fidei cap. 29. sic habet *Providentia est voluntas Dei, per quam omnia qua sunt, convenientem determinationem suscipiunt.* Augustinus de prædest. Sanctorum cap. 5. ait, prædestinationem, quæ est pars providentiæ, esse *propositum miserendi*: sed propositum est actus voluntatis: Ergo providentia in actu voluntatis consistit.

Respondet ex D. Thoma quaest. 5. de verit. art. 1. ad 1. ex argumentis secundo loco factis, quòd quia in actibus animæ, præcedens actus clauditur virtualiter in actu sequenti, & providentia voluntatem supponit, & prædestinatio electionem, seu propositum voluntatis divinæ; hinc fit quòd Damascenus providentiam per voluntatem, & Augustinus per propositum voluntatis definiant. Non quòd providentia sit actus voluntatis formaliter, & prædestinatio propositum; sed vel quia actum voluntatis supponunt, vel quia illum virtualiter claudunt.

Obijciunt secundò: Providentia in Deo est

actus potentia executive, nam Deus per potentiam executivam causat effectus providentiæ: At potentia executiva in Deo, non est intellectus, sed voluntas, vel aliqua alia potentia virtualiter ab intellectu & voluntate distincta: Ergo providentia non est actus intellectus. Major videtur manifesta, Minor verò probatur. Potentia executiva in Deo, est illa in qua continetur effectus producendus; sicut calor in igne est potentia calefactiva, quia continet calorem producendum: Atqui Deus non continet per intellectum effectus producendos, sed per essentiam & infinitatem: Ergo intellectus in Deo non habet rationem potentia executive.

Respondet primò negando Majorem, providentia enim in Deo non consistit formaliter in actu potentia executive, quæ res à Deo providenti executioni mandantur, & extra causas ponuntur: Sed executio & productio effectus provisi, supponit ipsam providentiam, quæ essentialiter consistit in actu intellectus practici, antecedente productionem effectus, quo per modum ordinationis & imperii procedit ad executionem. Sicut in nobis actus imperii practici, quo movemus potentias exteriores ad suos actus, non est ipsa actio potentia exequentis, sed alius actus eam antecedens. Unde D. Thomas hic art. 1. ad 2. docet rationem illam ordinis quæ dicitur providentia, esse æternam; dispositionem verò, seu executionem illius, esse temporalem, & vocari gubernationem.

Respondet secundò, datâ Majori, negando Minorem. Nam juxta veriore sententiam quam sequitur D. Thomas infra quaest. 25. art. 1. ad 4. in secunda responsione argumenti, & quam nos etiam Tractatu præcedenti, ut probabilior elegimus: potentia executiva, tam in Deo, quam in Angelis, est intellectus ut motus à voluntate; distinguitur quæ à seipso ut intellectus est, quia ut intellectus, non dependet à voluntate, ut potentia verò executiva ad operandum ad extra, necessarò supponit actum voluntatis applicantis illum ad operationem: quòd non sufficit ad constituendum illum in ratione potentia distinctæ, sicut distinguitur à voluntate, sed est eadè potentia cum diverso respectu. Unde ad probationem in contrarium, dicendū est, quòd Dens continet omnia quæ potest producere, per intellectum, tanquam per formam & rationem proximam agendi, per essentiam verò & infinitatem, quæ radicaliter, & remotè.

Tertiò arguunt Adversarii contra tertiam conclusionem. In intellectu creato, respectu executionis actionum liberarum, non datur actus imperii: Ergo nec in divino. Consequentia videtur manifesta, cum de divinis loquendum sit proportionaliter ad humana. Antecedens verò in quo est difficultas, probatur primò. Intentio & electio libera exercetur & fit sine imperio rationis, nam imperium, ut ait D. Thomas 1. 2. quaest. 17. art. 3. est electione posterius: Ergo necessarium non est ad actus liberos eliciendos.

Secundò, Licet intellectus moveat voluntatem quoad specificationem, non tamen quoad exercitium; cum hoc sit proprium voluntatis, quæ ut ait D. Thomas 1. 2. quaest. 9. art. 1. movet alias potentias, & intellectum quoad exercitium: Ergo imperium intellectus non est necessarium ad movendum quoad exercitium.

Tertiò, Positâ intentione efficaci finis, & electione mediatorum conducentium, voluntas sine alio

63.

64.

Disp. 3. a. 4.

65.

66.

67.

alio

in Bibli...

- alio actu intellectus, per seipsam sufficit ad eorum executionem: Ergo frustra ponitur alius actus intellectus, qui dicatur imperium, sequens electionem.
68. Quartò, Prædictus actus imperii, prout à Thomistis ponitur, videtur tollere libertatem in actibus imperatis: Ergo relegandus est. Consequentia patet, nam actus imperatus sæpè est actus virtutis, & consequenter liber. Antecedens probatur. Posito efficaci imperio intellectus, voluntas necessariò operatur juxta determinationem imperii: Ergo non liberè.
69. Quintò, Expositione illius actus imperii, sequitur quòd pro actibus imperatis eliciendis nõ sint necessaria virtutes: Sed hoc est absurdum: Ergo talis actus admittendus non est. Sequela Majoris probatur: Virtutes constituuntur in homine, ad determinandum potentias animæ ad actus honestos & rationi conformes: Sed posito imperio, potentia quæ imperatur & applicatur ad agendum, plene determinatur ad operandum: Ergo pro actibus imperatis eliciendis, non erunt necessaria virtutes in potentiis animæ.
70. Sextò, Homo non est sibi subditus, sicut nec alter à seipso: Ergo non sibi imperat, nec habet actum imperii. Consequentia patet, nam imperare pertinet ad superiorem, sicut orare est inferioris: Ergo sicut homo non orat seipsum, quia non est sibi inferior: ita nec sibi imperat, quia non est sibi superior.
71. Denique, Si in intellectu creato daretur actus imperii, ille pertineret ad aliquam ex tribus mētis operationibus, quæ à Philosophis communiter assignantur: Sed ad nullam pertinet; non est enim simplex apprehensio, neque iudicium, neque discursus: Ergo talis actus fictitius est.
72. Respondeo negando Antecedens primi argumenti. Ad cuius primam probationem, Soto lib. 1. de iustitia qu. 1. art. 1. & lib. 7. art. 7. qu. 1. in fine, censet ad eliciendum actum electionis voluntatis, non esse necessarium actum imperii ex parte intellectus, sicut requiritur ad actus potentiarum inferiorum quæ à voluntate moventur, sed satis esse iudicium practicum quod præcedit electionem, Oppositum tamen magis communiter tenent Thomistæ 1. 2. quæst. 17. art. 3. & videtur esse sancti Doctoris ibidem in respons. ad 3. qu. præcedenti art. 4. ubi asserit imperium intellectus præcedere usum, qui est actus voluntatis, usum verò præcedere electionem; voluntas enim utitur etiam seipsa ad eligendum, sicut intellectus ad intelligendum: Ergo multò magis debet præcedere electionem, quæ est posterior usu. Neque oppositum sequitur ex eo quod asserat imperium sequi ad electionem. Pro quo
73. Observandum est ex eodem Doctore Angelico, locis citatis, in actibus voluntatis duplicem ordinem attendi posse: alterum directum, qui competit illis per ordinem ad sua objecta extrinseca, in quo actus electionis præcedit imperium, & imperium usum potentia executivæ. Alterum verò reflexum, quo actus tam intellectus quam voluntatis supra seipsos reflectuntur; voluntas enim vult se velle, sicut intellectus intelligit se intelligere. In isto ergo ordine, actus imperii præcedit actum electionis: nam qui eligit vel vult aliquod objectum, consentit consequenter in electionem, & utitur voluntate ad eligendum, & intellectu ad imperandum volitionem. Unde quando D. Thomas docet imperium sequi ad electionem, loquitur de illis se-
- A cundum ordinem directum, in quo electio objecti extrinseci præcedit actum imperii quod tendit ad ejus affectionem, & executionem. Juxta verò secundum ordinem, imperium præcedit etiam electionem, in id & intentionem, & quemcumque alium actum liberum, quatenus in quolibet voluntas utitur seipsa ad volendum.
- Ad secundam probationem, respondeo intellectum per se non movere voluntatem, neque alias potentias, quoad exercitium, licet possit quoad specificationem: posse autem movere etiam quoad exercitium, ut motum à voluntate, ex cuius actu recipit virtutem ad movendum quoad exercitium, non solum alias potentias inferiores, sed ipsam voluntatem, ut asserit D. Thomas 1. 2. qu. 17. art. 3.
- B Si verò aliquis inquirat, cur voluntas per se non possit se & alias potentias movere quoad exercitium, sine interventu imperii intellectus, cum ex se & in seipsa sit efficax: Respondeo et D. Thoma loco citato art. 3. quod voluntas licet habeat virtutem ad movendum se & alias potentias absolute, non tamen per modum ordinationis, quod est proprium intellectus, cuius est ordinate unum ad aliud: unde cum aliquem actum imperari, sit fieri cum ordine ad aliud imperare non ad voluntatem pertinet immediate, sed ad intellectum, quamvis non per se sumptum, sed ut motum ab ipsa voluntate, ex cuius usu & motione participat virtutem movendi quoad exercitium.
- C Ad tertiam probationem, respondetur negando Antecedens, quia licet uterque illorum actuum sit in suo genere vel ordine efficax, scilicet per modum intentionis & electionis, non tamen proximè & immediate, sed medio actu intellectus qui dicitur imperium, ad quem pertinet movere proximè quoad exercitium, per modum intimationis ordinativæ.
- Ad quartam, negatur actum imperii ita determinare voluntatem, ut tollat libertatem; quia prædictus actus etiam efficax, licet inferat necessariò actum imperatum, necessitate consequentiæ, sicut intentio efficax finis, electionem mediè necessariam ad ejus consecutionem; non tamen tollit ejus libertatem, sed exercetur actus imperatus liberè; sicut ipsum imperium, intentio, & electio ex quibus procedit, libera sunt. Negatur ergo Antecedens, ad cuius probationem dicendum: posito imperio efficaci, voluntatem necessariò operari, necessitate secundum quid & consequentiæ, quia non stat unum sine alio: non autem necessitate simpliciter, vel consequentiæ, quæ pugnat cum libertate.
- Ad quintam nego sequi ex prædicto actu imperii non esse necessarias virtutes pro actibus imperatis eliciendis: nam sine illis, neque intellectus imperaret, nec voluntas eligeret, nec moveret intellectum ad imperandum; cum virtus ponitur in intellectu, voluntate, & appetitu, ad eliciendum actum electionis, ad quæ sequitur imperium, secundum ordinem directum, ut dictum est.
- Ad sextam, in primis dici potest, quod sicut duplex est prudentia, una politica & regalis, quæ Principes imperat sibi subditis; alia monastica, quæ quis sibi ipsi imperat: ita etiam est duplex imperium, unum politicum, & aliud monasticum. Primum est ad alterum, & inferior em non autem secundum; quia primum est actus prudentiæ politicae, quæ quis alios inferiores gubernat: secundum verò prudentiæ monasticæ, quæ quis seipsum regit.

Secundo respondeo, hominem secundum
 unam potentiam esse superiorem respectu al-
 terius; & ita per actum intellectus imperare actus
 potentiarum exteriorum. Nec obstat non posse
 potentiarum orare, quia oratio est actus superioris
 seipsum orare, quia oratio est actus superioris
 potentiarum, scilicet intellectus. Et licet superior sit
 modo explicato, respectu aliarum potentiarum,
 respectu tamen intellectus, non habet aliam po-
 tentiam cui subiciatur per actum orationis; un-
 de non seipsum orat, bene tamen sibi imperat.
 Ad ultimam probationem multi respondent
 ad hunc imperii pertinere ad secundam operatio-
 nem intellectus, quae dicitur compositio; quia
 imperium fit per modum motionis denuntiati-
 va, ut ait D. Thomas 1.2. qu. 17. citat art. 1. ad 1.
 Sed adhuc responderetur cum Magistro Soto,
 cum D. Thoma 2.2. qu. 83. art. 1. ad 3.
 quod operationes quae a Philosophis com-
 muniter assignantur, pertinent ad intellectum
 speculativum; ad practicum vero pertinere alios
 distinctos, quales sunt oratio, & impe-
 rium. De quo in Tractatu de actibus humanis.
 Obiicit ultimum: Adhuc admissio actu imperii
 in nobis, non debet admitti in Deo: Ergo in eo
 non consistit formaliter divina providentia.
 Consequentia patet, Antecedens probatur.
 Prædictus actus imperii in nobis admittitur, ad
 movendam voluntatem, & alias potentias, quo-
 ad executionem suorum actuum: Sed propter
 hoc non potest in Deo admitti, quia in Deo, nec
 voluntas, nec alia potentia est mobilis, cum sit
 actus purus: Ergo adhuc admissio actu imperii
 in nobis, non debet in Deo admitti.
 Confirmatur: Si in intellectu divino daretur
 talis actus imperii, vel ille pertineret, ad scien-
 tiam simplicis intelligentiae, vel ad scientiam
 visionis: Sed ad neutram pertinet: non quidem
 ad primam, cum scientia simplicis intelligentiae
 antecedat decretum, & sit naturalis, & necessa-
 ria; imperium vero sit actus liber, & supponat
 voluntatis electionem, & motionem. Nec ad
 secundam, quia actus imperii est efficax, & pro-
 ducit creaturas ad extra: scientia autem visionis
 est pure speculativa, nec causat res, sed potius
 illas presupponit & contemplatur ut presentes
 & existentes, vel in mensura propria, vel in men-
 sura superiori eternitatis: Ergo in intellectu di-
 vino non datur talis actus imperii.
 Ad objectionem respondeo negando Ante-
 cedens, ad cuius probationem dicendum est,
 actum imperii non poni in Deo, sicut in nobis,
 ad movendam & applicandam potentiam exe-
 cutivam ad operandum ad extra (quia ut osten-
 dimus in Tractatu de scientia Dei, non datur in
 Deo aliqua potentia executiva, virtualiter ab
 intellectu & voluntate distincta) sed talem
 actum immediate dirigat ipsas creaturas, &
 earum productionem imperare; juxta illud Ge-
 nesis 1. Fiat lux, & facta est lux. Et Psal. 148. Ipse di-
 cit, & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt. Qua-
 re mobilitas & subjectio non se tenet ex parte
 Dei, sed creaturarum quae fiunt, quae licet insen-
 sibiles sint & inanimatae, audiunt tamen impe-
 rium creatoris, & illi obediunt. Unde Job 38.
 Deus dixit mari: Vsq; huc venies, & ibi confringes
 tumentes fluctus tuos. Et Matth. 8. Christus impe-
 ravit ventis & mari. Ex quo loco intelligimus (inquit
 Hieronymus) quod omnes creatura sentiunt Crea-
 torem imperantem, non errore haereticorum qui
 omnia putant animata, sed majestate conditoris,
 Tom. I.

cui sensibilia sunt, quae apud nos sunt insensibilia.
 Ad confirmationem respondeo cum Gonzale 85;
 hic disp. 65. & cum Alvare lib. 1. responfionum
 cap. 6. actum imperii quo Deus imperat creatu-
 rarum productionem, vel illas in suos fines or-
 dinat, pertinere ad scientiam visionis, ut appro-
 bationis est, id est quatenus connotat liberum
 divinae voluntatis decretum, per quod ad pro-
 ductionem rerum movetur & applicatur. Quae
 solutio & doctrina sumitur ex D. Thoma supra
 quæst. 14. art. 8. in fine, ubi ait: *Scientiam Dei esse
 causam rerum, secundum quod habet voluntatem con-
 junctam, & prout consuevit nominari scientia appro-
 bationis.* Unde ad probationem in contrarium,
 dicendum est, scientiam visionis, ut approbatio-
 nis est, & mota ac applicata per liberum divinae
 voluntatis decretum, esse eminenti modo spe-
 culativam & practicam; ac proinde non esse
 causatam vel mensuratam a rebus, sed potius il-
 larum causam, regulam, ac mensuram, ut præ-
 cedenti Tractatu ostensum est.
 Quarunt hic aliqui, an ad rationem provi-
 dentiae sufficiat ordinatio rerum in finem, vel
 etiã requiratur actualis ipsius finis consecutio?
 Respondeo duplicem à Theologis solere di-
 stingui in Deo providentiam: Alteram quae præ-
 supponit solam voluntatem antecedentem fi-
 nis, & quae generalis appellatur. Alteram quae
 supponit voluntatem consequentem illius, &
 quae dicitur providentia specialis, seu prædesti-
 nativa. Si ergo de hac posteriori providentia sit
 sermo, certum est illam importare non solum
 ordinationem in finem, sed etiam actualem &
 infallibilem ipsius finis consecutionem. Sicut
 de priori sit quæstio, dicendum est cum
 Gonzale, Marco à Serra, & pluribus aliis Tho-
 mistis, illam importare solum ordinationem rerum
 in finem, non vero actualem ipsius finis
 consecutionem: quia de ratione generalis pro-
 visoris est, ita ordinare res in finem, ut tamen
 velit, aut permittat, aliquas ab illo deficere, &
 illum non consequi. Unde D. Thomas de verit.
 quæst. 6. art. 1. *In qualibet ordinatione ad finem, est
 duo considerare, scilicet ipsum ordinem, & exitum vel
 eventum ordinis; non enim omnia quae ad finem ordi-
 nantur, finem consequuntur. Providentia ergo ordinis in
 finem respicit tantum, unde per Dei providentiam om-
 nes homines ad beatitudinem ordinantur. Sed præde-
 stinatio respicit etiam exitum, vel eventum ordinis, un-
 de non est nisi eorum qui gloriam consequuntur.* Idem
 docet in 1. dist. 4. quæst. 1. art. 2. ubi distinguit
 providentiam generalem à prædestinatione, in
 eo quod providentia respicit ordinem ad finem,
 non tamen eventum ordinis; prædestinatio vero
 utrumque respicit, & ideo non est nisi de illis
 qui consequuntur gloriam.
 Confirmatur: Providentia non habet majo-
 rem efficaciam circa finem, vel ejus assecutio-
 nem, quam voluntas ex qua procedit, cum tota
 efficacia providentiae sumatur ab efficacia vo-
 luntatis: Sed voluntas antecedens, ex qua procedit
 providentia generalis quam Deus habet de
 omnium hominum salute, non semper est effi-
 cax respectu assecutionis finis, cum de facto om-
 nes homines salutem non consequantur: Ergo
 nec generalis providentia ordinis supernaturalis.
 Advertendum est tamen, duplicem debere di-
 stingui finem, unum particularem à creatura in-
 tentum, & alium generalem qui intenditur ab ip-
 so providore universali. Licet ergo ad providen-
 tiam

Dist. 3. a. 3. 86.

87.

88.

tiam generalem ordinis supernaturalis, non pertinet ad affectum finis particularis ipsius creaturæ rationalis, qui est vita æterna; ad illam tamen pertinet affectio finis generalis ipsius provisoris, qui est manifestatio suorum attributorum, & ostensio suæ iustitiæ. Quare D. Thomas supra quæst. 19. art. 6. docet quod *Sum voluntas Dei sit universalis causa omnium rerum, impossibile est quod divina voluntas suum effectum non consequatur. Unde quod recedere videtur à divina voluntate, secundum unum ordinem, relabitur in ipsam, secundum alium. Sicut peccator qui quantum est in se recedit à divina voluntate peccando, incidit in ordinem divine voluntatis, dum per ejus iustitiam punitur.*

§. III.

Corollaria præcedentis doctrinæ.

89. **E**X dictis colliges primò, providentiam Dei ab ejus scientia practica distingui, per hoc quod scientia practica est de fine & medijs; providentia autem solum de medijs, quatenus ordinantur ad finem. Ita expressè docet D. Thomas quæst. 5. de verit. art. 1. in corp. his verbis: *Scientia communiter se habet ad cognitionem finis, & eorum quæ sunt ad finem; per scientiam enim Deus scit se & creaturas, sed providentia pertinet tantum ad cognitionem eorum quæ sunt ad finem, secundum quod ordinantur in finem.*

90. Colliges secundò, Dei providentiam ab ejus arte distingui. Ita idem S. Doctor ibidem in respons. ad 9. ubi ait: *In rebus potest considerari duplex ordo, unus secundum quod egrediuntur à principio, alius secundum quod ordinantur ad finem.* Et subdit, quod ars respicit res productas primo modo, & secundum quod egrediuntur à principio, & inter se invicem collocantur; artifex enim ex vi artis diversimodè collocat partes ædificii: providentia autem illas respicit secundo modo, & importat ordinem rerum secundum quod ordinantur in finem. Et in corpore ejusdem articuli docet quod ars est recta ratio factibilium, id est eorum quæ ab agente procedunt in extraneam materiam v.g. scammum & domum: prudentia autem est recta ratio agibilium, quæ sunt actus non progredientes ad extraneam materiam, sed perfectientes ipsum agentem, sicut castè vivere, & patienter se habere. Unde cum agibilia à factibilibus differant, manifestum est, prudentiam in Deo ab ejus arte distingui, & consequenter providentiam quæ est pars prudentiæ.

Addo quod perfectio artis consistit in judicando, perfectio autem prudentiæ, in imperando, ut docet idem S. Doctor 2.2. quæst. 47. art. 8. & probat à signo: nam melior artifex reputatur qui volens peccat in arte, voluntariè devians à iudicio quod habet de artefacto faciendo, quam qui nolens peccat ex defectu iudicii. In prudentia autem è converso contingit, est enim imprudentior qui voluntariè peccat ab arte devians, habens scientiam & iudicium perfectum, quam qui nolens peccat ob imperitiam artis, eò quod ille deficiat in imperio, iste verò in iudicio: quæ doctrina est Philosophi 6. Ethic. cap. 3.

91. Colliges tertio, Dei providentiam non esse idem ac legem æternam in quo decipiuntur quidam ex nostris Thomistis, qui oppositum sentiunt: nam D. Thomas quæst. 5. de verit. art. 1. ad 6. expressè docet, quod providentia in Deo propriè non nominat legem æternam, sed aliquid consequens ad illam: quod probat, quia lex æter-

na consideratur in Deo, sicut in nobis accipiuntur principia operabilium, ex quibus ad consiliandum, eligendum, & imperandum procedimus: Ergo sicut principia operabilium naturaliter nota, non sunt in nobis providentia, aut prudentia, sed principium illius; non aliter ac principia speculabilia non sunt scientia; sed scientia causa: ita lex æterna in Deo non est prudentia, aut providentia formaliter, sed principium illius: unde colligit D. Thomas effectus providentiæ attribui legi æternæ, tanquam ejus principio. Ubi est advertendum, loqui D. Thomam de lege æterna, secundum quod est ratio gubernationis rerum five rationalium five irrationalium: in qua acceptione verissima est ejus doctrina, & discrimen statutum, sic intelligendum, quod sicut lex in nobis tradit regulas in generalibus, v.g. diligendum esse Deum, parentes honorandos, &c. juxta quas regulas prudentia hinc nunc colligit esse operandum. Ita lex æterna in Deo tradit generales regulas, v.g. lapidem deorsum, ignem sursum inclinari; providentia verò juxta illas regulas de motibus illorum in particulari disponit, & ideo providentia legem æternam habet pro principio.

Confirmatur: Lex æterna, ut est propriè lex, non est Deo imposita, sed creaturis; nec consistit in imperio monastico respiciente actionem Dei, sed in imperio regali subditos respiciente, in docent Theologi cum eodem S. Doctore 1.2. quæst. 93. At providentia consistit in imperio monastico, & immediatè respicit actum Deliberatum, qui dicitur usus, & mediatè executionem, ut constabit ex dicendis in Tractatu de prædestinatione. Non ergo sunt idem formalitè providentia, & lex æterna.

Colliges quartò, providentiam distingui ab ideis divinis. Ita etiam S. Thomas loco citato de verit. in resp. ad 1. ubi ait: *In re creata duo possunt considerari: scilicet ipsa species ejus absolute, & eò ejus ad finem, & utriusque forma præcise in Deo. Forma ergo exemplaris rei secundum suam speciem absolute, est idea; sed forma rei secundum quod est ordinata in finem, est providentia.* Et subdit: *Quamvis idea possit pertinere ad speculativam cognitionem aliquo modo, tamen providentia tantum ad practicam pertinet, eò quod importat ordinem ad finem.* Et in hac parte quæst. 15. art. 2. ad 2. docet quod idea ab arte distinguitur, quia hæc significatur ut quo Deus intelligit, idea verò ut quod intelligitur: Artem autem providentia significatur ut quo Deus practice intelligit: Ergo illa etiam à divinis ideis virtualitè distinguitur.

Colliges ultimò, Dei providentiam distingui virtualitè, saltem inadæquatè, à potentia Dei executiva, quæ res ad extra producit.

92. Probatur: Potentia Dei executiva est scientia ejus practica, seu approbationis, producens res ad extra per actum imperii, ut ostendimus Tractatu præcedenti: Sed providentia Dei, ut jam vidimus ex D. Thoma, virtualitè, saltem inadæquatè, distinguitur ab ejus scientia practica: Ergo & ab ejus potentia executiva. Dixi, saltem inadæquatè, quia actus imperii quo Deus res ad extra producit, duo munus inadæquata includit, scilicet munus dirigendi, & exequendi; & sub prima ratione pertinet ad providentiam, quæ habet res dirigere seu ordinare in finem; sub alia spectat ad scientiam Dei practicam, quæ in Deo habet rationem

potentia executiva. Quare D. Thomas loco citato de verit. in fine corporis articuli ait: Actus potentie presupponit actum providentia sicut dirigens: unde in providentia non includitur potentia executiva. Id magis constat ex dicendis de voluntate. Id magis constat ex dicendis de voluntate. Id magis constat ex dicendis de voluntate.

Quare D. Thomas hic art. 3. an Deus immediate omnibus rebus provideat? Et respondet quod ad providentiam duo pertinent, scilicet ordinis rerum providarum in finem, & executionis ordinis, quae gubernatio dicitur. Et subdit quod quantum ad primum, Deus immediate omnibus praevidet, cum in suo intellectu habitationes omnium rerum etiam minima non verò quantum ad secundum, sed inchoata gubernat per superiora; non propter defectum suae virtutis, sed propter abundantiam suae bonitatis, ut dignitatem causalitatis cum creaturis communicet.

Id magis explicat & confirmat 3. contra Gent. cap. 77. ex differentia quae est inter Dei providentiam, quatenus ordinat, & eandem, quatenus exequitur eundem ordinem; primum enim (operatur) fit per virtutem cognoscitivam, secundum per virtutem operativam: haec autem ita se habent, quod tantò perfectior est ordinatio, quantum perfectior virtus cognoscitiva, & quanto magis ad minima descendit: minorum autem executio concedit inferiorum virtutem effectui proportionatam: in Deo verò quantum ad utrumque summa perfectio est, in eo enim est perfectissima sapientia ad ordinandum, & perfectissima virtus ad operandum: oportet igitur quod ipsae per sapientiam omnium ordines disponat etiam minorum, exequatur verò minima, sive infima, per alias inferiores virtutes, per quas ipse operatur, sicut virtus universalis & altior, per inferiores & particularem virtutem: Ergo convenientissimum est, quod Deus res per seipsum disponat & ordinet, aliam tamen dispositionem per causas inferiores exequatur, & quibusdam utatur creaturis, ut alias regat & gubernet. Unde substantiis intellectualibus utitur in gubernatione rerum corporalium, & inter substantias corporales, inferiora haec & sublunaria, reguntur per corpora caelestia; homo verò, quia medium tenet inter creaturas merè spirituales & corporales, ut spirituales & cognoscitivus, subjicitur Angelis quibus illuminatur; ut corporeus verò, & in actionibus corporeis subditur corporibus caelestibus, & ab eorum influentiis dependet; quatenus verò liber, & agens voluntarium, ac sui ipsius dominus, nulli rei creatae subjicitur, sed solum Deo, cujus providentiae ejus motus voluntatis & liberi immediatè subduntur, ut docet S. Thomas 3. contra Gent cap 90.

Nec solum in ordine naturae Deus regit creaturas inferiores per superiores, sed etiam in ordine gratiae; quod ex duplici capite provenit. Primum est ipsa Dei providentia, quae ut perfectissima est, convenientissimum etiam ordinem rebus tribuit, sic autem res convenientissimè ordinantur, quando perfectio unius cedit in bonum imperfectioris, & excessus illius quae perfectior est, redundat in utilitatem ejus quae minus est perfecta. Perfectio divina providentia (in-

quit D. Thomas) requirit ut excessum aliquarum rerum supra alias, ad ordinem convenientem reducat: hoc autem fit, cum ex superabundantia aliquorum magis habentibus, provenit aliquod bonum minus habentibus. Secundò id provenit ex ipsa perfectione rerum, cum enim bonum sit sui diffusivum, ex Dionysio 4. de divinis nominibus, quò est res aliqua melior, eò est magis diffusiva sui. Item quò res aliqua est melior & perfectior, eò est Deo similior: Deus autem totus est sui diffusivus: Ergo quantum aliqua agentia magis in participatione divinae bonitatis constituuntur, tantò magis perfectiones suas nituntur in alios transfundere, quantum possibile est. Unde Beatus Petrus monet eos qui divinam bonitatem per gratiam participant, ut eam in alios, quantum fieri potest, transfundant: Vnusquisque (inquit) sicut accipit gratiam, in alterutrum illam administrans, sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Ex quo inferit D. Thomas infra quæst. 106. art. 4. quod Sancti Angeli qui sunt in plenissima participatione divinae bonitatis, quidquid à Deo percipiunt, subjectis impertiuntur. Ex hoc etiam constat, quod iuxta ordinem gratiae, Christus Dominus, ut Deo propinquior (cum Deus sit) in totum ordinem illum influit, neque enim aliquis participat gratiam aliquam, quam ex ejus meritis non possideat; & sancti quò Christo sive Deo sunt propinquiores, ut Beatissima Virgo, Apostoli, fundatores Ordinum, &c. eò magis influunt in alios.

quit D. Thomas) requirit ut excessum aliquarum rerum supra alias, ad ordinem convenientem reducat: hoc autem fit, cum ex superabundantia aliquorum magis habentibus, provenit aliquod bonum minus habentibus. Secundò id provenit ex ipsa perfectione rerum, cum enim bonum sit sui diffusivum, ex Dionysio 4. de divinis nominibus, quò est res aliqua melior, eò est magis diffusiva sui. Item quò res aliqua est melior & perfectior, eò est Deo similior: Deus autem totus est sui diffusivus: Ergo quantum aliqua agentia magis in participatione divinae bonitatis constituuntur, tantò magis perfectiones suas nituntur in alios transfundere, quantum possibile est. Unde Beatus Petrus monet eos qui divinam bonitatem per gratiam participant, ut eam in alios, quantum fieri potest, transfundant: Vnusquisque (inquit) sicut accipit gratiam, in alterutrum illam administrans, sicut boni dispensatores multiformis gratiae Dei. Ex quo inferit D. Thomas infra quæst. 106. art. 4. quod Sancti Angeli qui sunt in plenissima participatione divinae bonitatis, quidquid à Deo percipiunt, subjectis impertiuntur. Ex hoc etiam constat, quod iuxta ordinem gratiae, Christus Dominus, ut Deo propinquior (cum Deus sit) in totum ordinem illum influit, neque enim aliquis participat gratiam aliquam, quam ex ejus meritis non possideat; & sancti quò Christo sive Deo sunt propinquiores, ut Beatissima Virgo, Apostoli, fundatores Ordinum, &c. eò magis influunt in alios.

ARTICULUS III.

An Deus suà infinità Providentià, omnes nostras bonas operationes ab aeterno prædefiniat, & prædeterminet?

§. I.

Quibusdam præmissis, sententia affirmativa ut vera eligitur.

Notandum primò, duplex solere distingui decretum à Theologis, unum positivum, quo Deus vult positivè aliquid esse, & aliud permissivum, quo sinit, vel permittit aliquid fieri. Ut enim dicit Augustinus in Enchirid. cap. 95. Non fit aliquid, nisi omnipotens fieri velit, vel sinendo ut fiat, vel ipse faciendo. De hoc secundo decreto non loquimur in præsentia, quia non agimus hic de actibus malis & peccaminosis, quos Deus solum permittit, sed de bonis operibus, quae positivè vult, & decernit, ac per scientiam approbationis cognoscit.

Notandum secundò, quòd quando quæritur, an divina providentia actus liberos voluntatis creatae prædefiniat, & prædeterminet? particula præ duplicem potest importare, vel designare prioritatem. Unam durationis & temporis: alteram naturae, seu causalitatis. De prima, nulla est difficultas, vel controversia: constat enim, ab aeterno, & ante omnia tempora, dispositionem de rebus faciendis fuisse in mente divina. Nam elegit nos ante mundi constitutionem, ut ait Ait Apostolus: & ante saecula decrevit, qualiter per saecula disposuit, inquit Gregorius in moralibus. Tota ergo controversia devolvitur ad secundum genus prioritatis, an scilicet dentur in Deo decreta, quae prioritatem naturae & causalitatis

in Bibli